

LAURA SOFIA LAKSON LAUSUMA OIKEUSTIETEEN TOHTORI MATTI TOLVASEN 6.8.2026
ANTAMASTA LAUSUNNOSTA JA KUULEMISEN TOTEUTTAMISESTA

Pelkosenniemen kunnanhallitukselle

Asia: Kunnanhallituksen 17.8.2026 käsittelemä Laura Lakson toimintaa koskeva asia

Lausuman antaja: Laura Sofia Lakso, Pelkosenniemen kunnanhallituksen entinen puheenjohtaja ja kunnanvaltuutettu

Päiväys: 24.8.2026

1. Lausuman tarkoitus

Annan tämän lausuman oikeustieteen tohtori Matti Tolvasen 6.8.2026 antamasta lausunnosta sekä hänen Pelkosenniemen kunnanhallitukselle Teams-yhteydellä esittämistään täydentävistä näkemyksistä.

Tolvasen lausuntoa on käytetty kunnanhallituksen päätöksenteon perusteena arvioitaessa toimintaani aikana, jolloin toimin Pelkosenniemen kunnanhallituksen puheenjohtajana, sekä harkittaessa tutkintapyyntöä tekemistä toiminnastani.

Tolvasen lausunto sisältää minuun henkilökohtaisesti kohdistuvan rikosoikeudellisen arvion. Lausunnon loppupäätelmässä Tolvanen katsoo, että asiassa olisi hänen arvionsa mukaan ainakin peruste arvioida esitutinnan aloittamista ja että esitutkintakynnys ylittyy. Hän samalla toteaa lopullisen rikosoikeudellisen vastuun arvioinnin kuuluvan syyttäjälle ja viime kädessä tuomioistuimelle.

Katson, että minulle olisi tullut ennen kunnanhallituksen päätöksentekoa varata tosiasiallinen mahdollisuus tutustua Tolvasen lausuntoon ja hänen kunnanhallitukselle esittämiinsä täydentäviin arvioihin sekä lausua niistä.

Näin ei tapahtunut.

Sain Tolvasen kirjallisen lausunnon käyttööni vasta noin viikon kuluttua kunnanhallituksen kokouksesta, jossa lausuntoa oli jo käytetty minua koskevan päätöksenteon perusteena.

Tämä lausuma ja samanaikaisesti toimittamani täydentävä selvitys annetaan nyt tämän menettelyllisen puutteen korjaamiseksi ja asian kokonaisvaltaisen arvioinnin mahdollistamiseksi.

2. Minua olisi tullut kuulla ennen asian ratkaisemista

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä.

Hallintolain 34 §:n lähtökohtana on, että asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallintolain 11 §:n mukaan asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Nyt käsiteltävässä asiassa arvioinnin kohteena oli minun oma toimintani kunnanhallituksen puheenjohtajana. Tolvasen lausunnossa arvioidaan muun muassa mahdollista virkavelvollisuuden rikkomista, virka-aseman väärinkäyttämistä, esteellisyyttä, toimintani tarkoitusta sekä esitutinnan aloittamisen edellytyksiä.

Kyse ei siten ollut minuun nähden ulkopuolisesta yleisestä oikeudellisesta arviosta. Lausunto kohdistui välittömästi omaan toimintaan ja sitä käytettiin päätöksenteossa, jonka seurauksena kunnanhallitus antoi toimeksiannon rikosilmoituksen laatimiseksi.

Näissä olosuhteissa Tolvasen lausunto oli sellainen asian ratkaisuun olennaisesti vaikuttava selvitys, johon minulle olisi tullut varata mahdollisuus vastata ennen päätöksentekoa.

Kuuleminen olisi ollut erityisen tärkeää juuri siksi, että Tolvanen ei lausunnossaan ainoastaan selosta rikosoikeuden yleisiä periaatteita, vaan tekee konkreettisia ja kielteisiä johtopäätöksiä menettelystäni.

3. Tolvasen 23.8.2026 antaman vastauksen merkitys

Avustajani on 23.8.2026 kirjelmöinyt Matti Tolvasen kanssa siitä, että oma täydentävä vastaukseni tulisi ottaa huomioon ennen rikosilmoituksen viimeistelyä.

Tolvanen vastasi 23.8.2026 muun muassa seuraavasti:

”Lausunnon antamisen vaiheessa päämiehesi ei ollut vastapuoli. Nyt on, kun kunnanhallitukselta on toimeksianto rikosilmoituksen tekemiseen.”

Tolvanen totesi lisäksi:

”Kokouksessa totesin vain sen ilmeisen tosiasian, että Lakson vastaus olisi helpottanut lausunnon kirjoittamista.”

Pidän jälkimmäistä toteamusta merkityksellisenä.

En väitä Tolvasen sanoneen, että hänen lausuntonsa lopputulos olisi välttämättä ollut toinen, mikäli olisin antanut vastaukseni. Hän on kuitenkin itse nimenomaisesti todennut, että vastaukseni olisi helpottanut hänen lausuntonsa kirjoittamista.

Tämä osoittaa, että oma selvitykseni olisi ollut hänen asiantuntija-arvionsa laatimisen kannalta relevanttia aineistoa.

Tolvanen ilmoitti myös ottaneensa avustajani 16.8.2026 lähettämän viestin huomioon lausunnossaan ja kunnanhallituksen kokouksessa tapahtuneessa suullisessa kuulemisessaan. Hän kertoi kunnanhallitukselle olevansa kanssamme eri mieltä siitä, millä tavalla tapahtumien oikeudellinen arviointi tulisi tehdä.

Tämä korostaa kuulemisen tarvetta entisestään.

Kunnanhallitus sai ennen päätöstään Tolvaselta sekä kirjallisen lausunnon että suullisesti täydentyneen oikeudellisen arvion. Minulle ei ennen päätöksentekoa varattu mahdollisuutta vastata tähän kokonaisuuteen.

4. Tolvasen käyttämä ilmaisu ”vastapuoli” ei ratkaise hallintolain mukaista kuulemiskysymystä

Tolvanen toteaa 23.8.2026 vastauksessaan, etten ollut hänen lausuntonsa laatimisvaiheessa hänen päämiehensä ”vastapuoli”, mutta olen sitä nyt, kun kunnanhallitus on antanut hänelle toimeksiannon rikosilmoituksen laatimiseksi.

Ymmärrän, että rikosilmoituksen laatimista koskevan toimeksiannon jälkeen Tolvasta sitoo hänen päämieheensä nähden asianajosalaisuus. En vaadi keskeneräistä rikosilmoitusta, sen luonnoksia tai Tolvasen ja kunnanhallituksen välistä luottamuksellista toimeksiantoaineistoa.

Tämä ei kuitenkaan ratkaise nyt kysymyksessä olevaa hallintomenettelyllistä ongelmaa.

Hallintolain mukaista kuulemistä ei ratkaista sen perusteella, onko arvioinnin kohteena oleva henkilö lausunnon laatijan ”vastapuoli” asianajotoimeksiannon merkityksessä.

Ratkaisevaa on se, koskiko kunnanhallituksessa ratkaistavana ollut asia minua ja käytettiin minua koskevaa selvitystä päätöksenteon perusteena.

Näin tässä tapauksessa tapahtui.

Tolvasen 23.8.2026 esittämä asianajollista vastapuoliasemaa koskeva näkemys ei siten poista sitä kysymystä, olisiko kunnanhallituksen tullut kuulla minua ennen asian ratkaisemista.

5. Tolvasen alkuperäisessä arviossa ei ollut käytettävissä nyt toimittamaani kokonaisvaltaista selvitystä

Tolvasen 6.8.2026 lausunnossa arvioidaan laajasti mahdollista virkarikosvastuuta ja käsitellään muun muassa tahallisuuden, virkavelvollisuuden yksilöinnin sekä esitutinnan aloittamiskynnyksen merkitystä.

Juuri tämän vuoksi täydellisellä tosiseikastolla on keskeinen merkitys.

Nyt toimittamassani täydentävässä selvityksessä olen vastannut yksityiskohtaisesti kunnanhallituksen esittämiin kysymyksiin ja esittänyt asiakirjoihin perustuvat syyt toiminnalleni.

Selvitykseni sisältää sellaisia tietoja ja oikeudellisia perusteita, joilla on suora merkitys arvioitaessa toimintani tarkoitusta, mahdollista esteellisyyttä, väitettyä virkavelvollisuuden rikkomista ja mahdollista hyötymistarkoitusta.

Rikosoikeudellisessa arvioinnissa ei ole riittävää tarkastella vain sitä, mitä henkilö teki. On arvioitava myös sitä, miksi hän toimi siten ja mihin tosiseikkoihin sekä oikeudelliseen käsitykseen hänen toimintansa perustui.

Tätä kokonaisuutta Tolvanen ei ole voinut arvioida nyt antamani selvityksen perusteella, koska tätä selvitystä ei ollut hänen käytettävissään 6.8.2026 päivättyä lausuntoa laadittaessa.

6. Oikeudenkäyntikuluasiaa koskevaa arviota on arvioitava uudelleen

Tolvasen lausunnossa annetaan merkitystä Markku Kallion valitusasialle ja arvioidaan minun ja valittajan välillä olevan sellainen intressiyhteys, jolla voisi olla merkitystä mahdollisen virka-aseman väärinkäyttämisen arvioinnissa.

Täydentävässä selvityksessäni olen tuonut esille, että tapahtumien tosiasiallinen asetelma oli toinen.

Matti Torvinen toimi kyseisenä ajankohtana Markku Kallion oikeudellisena avustajana Kallion omassa valitusasiassa. Käytettävissä oleva aineisto ei osoita, että Torvinen olisi tuolloin toiminut minun oikeudellisena avustajanani.

Torvinen ei myöskään ollut Pelkosenniemen kunnan laskuttaja eikä kunnanhallituksessa käsitelty oikeudenkäyntikuluvaatimus koskenut Torvisen laskua.

Kunnan vaatimus koski kunnan omien viranhaltijoiden työtunteja sekä niistä laskettuja palkka- ja sivukuluja, joita kunta pyrki vaatimaan yksityiseltä muutoksenhakijalta Markku Kalliolta.

Kysymys oli myös siitä, halusiko uusi kunnanhallitus ylläpitää edellisellä valtuustokaudella muodostettua kunnan kantaa vai arvioida sitä uudelleen.

Näillä seikoilla on välitön merkitys arvioitaessa sitä, oliko toimintani tarkoituksena jonkun yksityisen henkilön hyödyttäminen vai kunnan oikeudellisen ja poliittisen kannan arvioiminen.

Pidän tämän vuoksi tarpeellisena, että myös tämä osa Tolvasen arviosta tarkastellaan uudelleen nyt toimitettavan täydentävän aineiston perusteella.

7. Ylimääräisten kokousten koollekutsumista koskenut tilanne oli lausunnossa esitettyä monimutkaisempi

Tolvanen arvioi lausunnossaan menettelyäni myös siitä lähtökohdasta, että kunnanhallituksen enemmistö vaati ylimääräistä kokousta ja että olisin pyrkinyt estämään enemmistön tahdon toteutumista.

Täydentävässä selvityksessäni olen osoittanut, että kokousta vaatinut ryhmä ei ollut tässä asiakokonaisuudessa neutraalissa asemassa.

Kokousta vaatineiden joukossa oli tilapäisen valiokunnan perustamista koskevan aloitteen tekijöitä, valiokunnan puheenjohtaja sekä henkilöitä, jotka olivat jo antaneet minua koskevia voimakkaan kielteisiä lausuntoja ja muodostaneet kannan juuri niihin tapahtumiin, joita oli tarkoitus käsitellä.

Olin lisäksi jo tapahtuma-aikana vedonnut mahdollisiin esteellisyyksiin.

Kyse ei siten ole jälkikäteen rakennetusta perustelusta.

Tällä on suora merkitys myös toimintani tarkoituksen rikosoikeudellisessa arvioinnissa. Jos olen tapahtuma-aikana katsonut, että menettelyyn liittyi vakavia esteellisyys- tai valmisteluongelmia, menettelyäni ei voida ilman näiden seikkojen arviointia tulkita tarkoitukselliseksi kunnanhallituksen päätöksenteon estämiseksi.

8. Aktiivinen puheenjohtajuus on erotettava epäasiallisesta valmisteluun puuttumisesta

Tolvasen lausunnossa annetaan merkitystä myös osallistumiselleni asioiden valmisteluun.

Täydentävässä selvityksessäni olen kuvannut kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävää duaalijohtamisen lähtökohdasta.

En kiistä olleeni aktiivinen kunnanhallituksen puheenjohtaja.

Olen esittänyt kysymyksiä, pyytänyt lisäselvityksiä, puuttunut valmistelussa havaitsemiini puutteisiin ja ollut kriittinen niin viranhaltijoiden kuin eräiden luottamushenkilöiden toimintaa kohtaan silloin, kun olen pitänyt sitä tarpeellisenä kunnan edun, päätöksenteon lainmukaisuuden tai valmistelun riittävyyden vuoksi.

Aktiivinen osallistuminen ei kuitenkaan sellaisenaan osoita lainvastaista valmisteluun puuttumista.

Tätä tukee erityisesti Pelkosenniemen kunnanhallituksen oma aikaisempi lausunto. Kunnanhallitus totesi, ettei sen käytettävissä olleesta aineistosta ilmennyt virkavirheitä tai tavanomaisesta työskentelystä poikkeavaa toimintaa. Lisäksi kunnanhallitus katsoi, että johtavien viranhaltijoiden kunnallishallinnon kokemuksen ollessa rajallista kunnanhallituksen puheenjohtajan aktiivinen rooli valmistelun tukena sekä poliittisen toimintaympäristön huomioon ottamisessa korostuu ja osallistuminen valmisteluun kuuluu lähtökohtaisesti puheenjohtajan tehtäviin.

Esteellisyys, toimivallan ylittäminen ja aktiivinen poliittinen johtaminen ovat eri oikeudellisia kysymyksiä, eikä niitä tule rinnastaa toisiinsa.

9. Myös Tolvasen omat esitutkintakynnykset koskevat lähtökohdat edellyttävät kokonaisvaltaista arviointia

Tolvanen korostaa lausunnossaan, ettei esitutkinnan aloittamiseen riitä pelkkä rikoksen teoreettinen mahdollisuus, vaan arvioinnin tulee perustua konkreettisiin ja objektiivisesti havaittaviin tosiseikkoihin.

Hän käsittelee lausunnossaan esitutkintalain 3 luvun 3 §:n mukaista ”syytä epäillä” -kynnystä ja sitä, että esitutkinnan aloittamisen tulee perustua objektiiviseen arviointiin.

Pidän tätä lähtökohtaa oikeana.

Juuri tämän vuoksi arvioinnissa on otettava huomioon myös minun toimintaani selittävä ja tukeva asiakirja-aineisto.

Objektiivinen arviointi ei voi perustua vain yhteen tapahtumakuvaan ja sen pohjalta tehtyihin päätelmiin, jos arvioinnin kohteena olevalla henkilöllä on esittää tapahtumista yksityiskohtainen, dokumentoitu ja oikeudellisesti merkityksellinen selvitys.

10. Kunnanhallituksen päätöksenteon menettelyllinen ongelma

Pidän asian vakavimpana menettelyllisenä kysymyksenä sitä, että kunnanhallituksen käytössä oli ennen päätöstään Tolvasen kirjallinen lausunto ja hänen Teams-yhteydellä esittämänsä suullinen täydentävä arvio.

Minulla ei ollut näitä käytettävissäni.

En saanut Tolvasen lausuntoa ennen kokousta enkä voinut vastata hänen kunnanhallitukselle suullisesti esittämiinsä näkemyksiin.

Sain kirjallisen lausunnon vasta noin viikko sen jälkeen, kun kunnanhallitus oli jo tehnyt ratkaisunsa.

Kuulemisen tarkoitus ei toteudu sillä, että asianosainen saa päätöksen perusteena käytetyn olennaisen selvityksen vasta päätöksenteon jälkeen.

Kuulemisen tarkoituksena on antaa asianosaiselle mahdollisuus vaikuttaa asian selvittämiseen ennen ratkaisua, oikaista tosiseikkoja, esittää vastanäyttöä ja lausua myös asian oikeudellisesta arvioinnista.

Tätä mahdollisuutta minulla ei Tolvasen lausunnon eikä hänen Teams-yhteydellä esittämiensä täydentävien arvioiden osalta ollut.

11. Tämän lausuman suhde rikosilmoituksen laatimiseen

Tolvanen on 23.8.2026 ilmoittanut, että hänellä on nyt kunnanhallitukselta toimeksianto rikosilmoituksen laatimiseen ja että hän on tätä toimeksiantoa hoitaessaan sidottu päämiehensä eli kuntaa edustavan kunnanhallituksen tahtoon.

En puutu tässä lausumassa kyseisen asianajotoimeksiannon sisältöön.

Pidän kuitenkin perusteltuna, että ennen rikosilmoituksen lopullista valmistumista Tolvaselle toimitetaan nyt antamani täydentävä selvitys ja tämä lausuma.

Kyse ei ole pyrkimyksestä puuttua hänen asianajolliseen riippumattomuuteensa eikä saada tietoa asianajosalaisuuden piiriin kuuluvasta aineistosta.

Kyse on siitä, että rikosilmoitusta valmistelevalla oikeudellisella asiantuntijalla olisi käytettävissään myös sen henkilön yksityiskohtainen selvitys, jonka toimintaa ilmoitus koskee.

Tolvanen on itse todennut, että vastaukseni olisi helpottanut hänen lausuntonsa kirjoittamista.

Tämän vuoksi pidän perusteltuna, että hän saa nyt täydentävän vastaukseni ja tämän lausuman ennen rikosilmoituksen viimeistelyä.

12. Pyynnöt Pelkosenniemen kunnanhallitukselle

Pyydän Pelkosenniemen kunnanhallitusta ottamaan tämän lausuman sekä samanaikaisesti toimittamani täydentävän selvityksen kokonaisuudessaan asian asiakirja-aineistoon.

Pyydän lisäksi, että kunnanhallitus:

1. toimittaa täydentävän selvitykseni ja tämän lausuman viipymättä oikeustieteen tohtori Matti Tolvaselle;
2. pyytää Tolvasta ennen rikosilmoituksen viimeistelyä arvioimaan, antaako nyt toimitettu täydentävä tosiseikasto aiheutta täsmentää tai muuttaa hänen 6.8.2026 antamassaan lausunnossa esittämänsä arviota;
3. ottaa huomioon, että Tolvasen kirjallista lausuntoa ja hänen suullisesti kokouksessa esittämiään täydentäviä näkemyksiä käytettiin päätöksenteossa ilman, että minulle annettiin ennen ratkaisua mahdollisuutta lausua niistä;
4. arvioi tämän vuoksi, onko asia ollut 17.8.2026 ratkaistaessa hallintolain 31 ja 34 §:n edellyttämällä tavalla riittävästi ja asianmukaisesti selvitetty; sekä

5. ottaa tämän lausuman ja täydentävän selvityksen huomioon kaikissa asiaa koskevissa myöhemmissä toimenpiteissä.

13. Varauma oikaisuvaatimukseen ja muihin oikeussuojakeinoihin

Tällä lausumalla en luovu oikeudestani hakea muutosta kunnanhallituksen 17.8.2026 tekemään päätökseen enkä ota vielä lopullisesti kantaa kaikkiin päätöksentekoon mahdollisesti liittyviin esteellisyys-, kuulemis- tai muihin menettelyvirheisiin.

Mahdollisen oikaisuvaatimuksen sekä siihen liittyvät oikeudelliset perusteet arvioin erikseen muutoksenhakuajan puitteissa, jonka viimeinen päivä on 3.9.2026.

Tämän lausuman tarkoituksena on tässä vaiheessa saattaa kunnanhallituksen sekä lausunnon laatineen asiantuntijan tietoon olennainen täydentävä aineisto, jota heillä ei ollut käytettävissään kunnanhallituksen tehdessä ratkaisunsa.

14. Yhteenveto

Tolvasen lausunto sisältää minuun henkilökohtaisesti kohdistuvia erittäin vakavia rikosoikeudellisia arvioita. Minua olisi tämän vuoksi tullut kuulla lausunnosta sekä hänen kunnanhallitukselle Teams-yhteydellä esittämistään täydentävistä näkemyksistä ennen kunnanhallituksen päätöksentekoa.

Tolvasen 23.8.2026 antama vastaus osoittaa vähintään sen, että oma vastaukseni olisi ollut hänen lausuntonsa laatimisen kannalta merkityksellistä aineistoa. Kunnanhallitus sai lisäksi Tolvaselta suullista täydentävää oikeudellista arviointia ennen päätöstään.

Minä sain kirjallisen lausunnon käyttööni vasta noin viikko kunnanhallituksen päätöksenteon jälkeen.

Kunnanhallituksella oli siten päätöstä tehdessään käytössään minuun kohdistuva kirjallinen ja suullinen asiantuntija-arvio ilman, että minulle oli ennen ratkaisua annettu tosiasiallista mahdollisuutta vastata siihen.

Tämä menettelyllinen puute tulee nyt mahdollisuuksien mukaan korjata ennen asian etenemistä pidemmälle.

Pyydän tämän vuoksi, että täydentävä selvitykseni ja tämä lausuma toimitetaan Tolvaselle ja että hänen 6.8.2026 esittämänsä arvio saatetaan uudelleen tarkasteltavaksi koko nyt käytettävissä olevan aineiston perusteella ennen rikosilmoituksen viimeistelyä.

Pelkosenniellä 24.8.2026

Laura Sofia Lakso

Pelkosenniemen kunnanhallituksen entinen puheenjohtaja

kunnanvaltuutettu